

Het landelijk gebied gaat op de schop. Op papier althans

— Geert van Duinhoven

De afgelopen maanden kwamen de termen ILG en WILG in menig correspondentie over het landelijk gebied voor. Provincies zijn er mee bezig, LNV, Vrom, maar ja, wat betekent het eigenlijk? Iets met geld en afspraken tussen provincies en Rijk. Maar dan houdt het voor veel mensen toch wel op. Daarom hier een korte cursus ILG en WILG.

ILG staat voor Investeringsbudget Landelijk Gebied. Het zijn de afspraken tussen provincies en Rijk over nieuwe bestuurlijke verhoudingen (wie doet wat?) en een nieuw stelsel van financiering (wie betaalt wat?). WILG staat voor Wet Inrichting Landelijk Gebied. In die wet zijn de afspraken tussen de partijen vastgelegd. Dat is de kern van ILG en WILG. Het zijn dus afspraken tussen Rijk en provincie over de inrichting van het landelijk gebied en de financiering ervan.

Maar daar is natuurlijk niet alles mee gezegd. Want wat betekenen deze zaken nu in de praktijk? Om dat te kunnen beoordelen is het belangrijk om te weten wat er eigenlijk is afgesproken tussen Rijk en provincies. Tot op

heden had het Rijk een aantal subsidiepoten waaruit projecten in het landelijk gebied betaald konden worden. Voor de reconstructie van de zandgebieden is geld gereserveerd, voor verdrogingsmaatregelen, voor cultuurhistorie etc. Belanghebbenden kunnen bij het Rijk aankloppen voor subsidie. De bemoeienis van de provincies is niet erg groot. Behalve dan dat zij de provinciale streekplannen maken en vaak betrokken zijn bij het opstellen van regioplannen.

Die scheiding tussen plannen maken en financiering is niet erg handig vonden de overheden en dus hebben ze een nieuw stelsel ontworpen waarin de provincies veel meer te zeggen hebben over het geld en ook verantwoordelijk

worden voor de uitvoering. De hoop is dat projecten dan voortaan soepeler 'de uitvoering in kunnen'. Het Rijk geeft de provincies daar geld voor en maakt globale afspraken over de besteding. Afgesproken is nu dat het Rijk voor een periode van zeven jaar een convenant afsluit met elke afzonderlijke provincie over de te leveren prestatie en de bijbehorende rijksbudgetten. Op basis van de convenanten tussen Rijk en provincies krijgen de provincies de beschikking over het ILG-budget. Houdt een provincie geld over, dan moet ze dat besteden aan ILG-doelen. Is er geld tekort, dan volgt overleg.

Deadline op 31 december

In de officiële stukken noemen rijk en provincies deze laatste de 'scharnierpunten tussen rijksdoelen en de regionale gebiedsontwikkeling'. Want ook al krijgen de provincies de beschikking over het geld, zij moeten wel proberen de rijksdoelen te halen. En dat doen ze ook niet alleen. De provincies stemmen met gemeenten en waterschappen de verdeling van het budget af over de regio's. Binnen de convenantperiode heeft elke provincie de beschikking over een totaalbudget dat flexibel inzetbaar is. Wel zal het rijk tussentijds de voortgang beoordelen. Ook aan het einde van de convenantperiode leggen de provincies verantwoording af over de geleverde prestatie. Een van de grootste voordelen van de hele operatie is dat verschillende budgetten aan elkaar gekoppeld zijn. Voor regionale projecten, bijvoorbeeld reconstructie of landinrichting, hoeft

En Programma Beheer?

De exacte rijksdoelen voor het landelijk gebied, gespecificeerd per provincie, worden vastgelegd in het convenant dat tussen Rijk en provincie wordt afgesloten. In algemene zin gaat het om de volgende rijksdoelen:

- Natuur
- Recreatie
- Landschap en cultuurhistorie
- Landbouw
- Milieu (natuur, lucht, bodem, water)
- Water
- Reconstructie zandgebieden

De Regiegroep ILG heeft op 21 september besloten om een onafhankelijke commissie in te stellen die een 'outline voor beheer in ILG' opstelt.

Eerder is namelijk al afgesproken dat Programma Beheer onderdeel wordt van het ILG. Daarmee zou per 1 januari 2007 het Programma Beheer als rijksregeling verdwijnen en onder provinciale aansturing plaatsvinden. De provincies vinden dit het uitgelezen moment om een vereenvoudigingslag te maken in dit subsidiesysteem. De outline zal aangeven welke werkwijze het systeem van beheer en beheervergoedingen eenvoudiger en efficiënter zou kunnen maken. Uitgangspunt daarbij is de sturingsfilosofie van het ILG.

Net als voor andere regelingen is afgesproken dat de bestaande verplichtingen per 1 januari 2007 worden overgenomen door de provincies. Dat geldt in principe dus ook voor alle contracten in het kader van SN en SAN. Provincies en rijk inventariseren najaar 2005 welke verplichtingen een beslag leggen op het budget vanaf 2007.

niet op veel verschillende plaatsen subsidie te worden aangevraagd. Cultuurhistorie, natuur, landbouw, landschap vallen nu voortaan onder een en dezelfde regeling die op één plek aangevraagd kan worden. Bovendien zal nu de eindejaarsproblematiek vervallen. Tot op heden is er aan verschillende regelingen een deadline op 31 december. Voor die tijd moet iets aangevraagd, ingediend, of opgemaakt zijn. Vaak is dat helemaal niet inhoudelijk geargumenteed maar puur begrotingstechnisch.

Onvoldoende inspelen op kansen

Tot zover de theorie. Maar wat gebeurt er straks dan in de praktijk? Een echt antwoord op die vraag zal pas over enkele jaren volgen, maar ervaringen met de regeling Subsidiëring Gebiedsgericht Beleid kunnen al wel wat duidelijker maken. In feite is de SGB een voorloper van het ILG. De SGB (ministeries van Vrom, LNV en V&W) bundelde de regelingen gebiedsgericht milieubeleid (SGM), verdrogingsbeleid (GeBeVe), waardevolle cultuurlandschappen (WCL), natte ecologische verbindingzones (A2) en reconstructie van landbouwgebieden. Ook het SGB was dus bedoeld om rijksgeld te bundelen en 'te ontschotten'. Vooruitlopend op het ILG hebben de onderzoeksbureaus Research voor Beleid en Mentink-procesmanagement eerder dit jaar de leerervaringen in kaart gebracht die zijn opgedaan met de uitvoering van deze voorloper van het ILG. De geïnventariseerde ervaringen hebben geleid tot een aantal kritische kanttekeningen en aanbe-

velingen voor het ILG. De onderzoekers constateren namelijk dat bij de SGB het Rijk toch nog wel erg veel probeerde te sturen en lang niet zo veel aan de provincies overliet als aanvankelijk beloofd. Het Rijk gaf namelijk een set doelen mee, maar de provincies verdeelde het geld niet altijd evenredig over die meegegeven doelen. Maar ja, dat was nu eenmaal ook hun eigen keuze. Nee, vond het Rijk en besloot dat er op een gegeven moment geen geld meer mocht worden uitgegeven aan cultuurhistorie omdat daaraan al genoeg was besteed. De provincies vonden dat ze door de aanvullende eisen van het Rijk onvoldoende kon inspelen op kansen die zich in de gebieden (plotseling) voordeden: bijvoorbeeld het realiseren van een doelstelling door in plaats van stuwten te plaatsen op de ene plek, te kiezen voor vernatting op een andere plek in het watersysteem. Dat mocht niet van het Rijk. Bovendien was er in het verantwoordingsstelsel geen plek voor projecten met een meerdere doelen: het was óf waterberging óf natuurontwikkeling, maar niet van beiden een beetje. En het moet gezegd worden, een aantal uitvoeringsproblemen in de SGB zou met het ILG kunnen zijn opgelost. De provincies krijgen in het ILG, in ieder geval op papier, volledig de ruimte om de afgesproken resultaten te kunnen halen. Maar zij dragen ook het economisch risico doordat het ILG-budget op de provinciale begroting is opgenomen. Bij de SGB bleef het altijd rijksgeld. Het ILG is bovendien meerjarig, er wordt voor zeven jaren één vaste afspraak

gemaakt per provincie. Terwijl voor de SGB nog ieder jaar opnieuw een uitvoeringscontract werd gesloten. Nog een laatste verschil: bij het Investeringsbudget Landelijk Gebied gaat het om de samenvoeging van een veel breder scala aan rijksbudgetten en instrumenten.

Grensoverschrijdend

Merkt een natuurbeheerder of bosbeheerder nu veel van deze nieuwe manier van werken? Waarschijnlijk niet eens zo heel veel. Het belangrijkste verschil is natuurlijk dat subsidie niet meer bij het Rijk maar bij de provincie aangevraagd moet worden. Deels moest dat overigens natuurlijk al via de SGB. Straks zal dus alles via de provincie gaan. Als het goed is zal het daarmee gemakkelijker worden om een ingewikkeld, integraal project gerealiseerd te krijgen. Voortaan hoeft een initiatiefnemer niet meer voor elk afzonderlijk onderdeel van het project subsidie aan te vragen. Grootste probleem is te voorzien bij de grotere beheerders van wie hun terreinen over meerdere provincies liggen. Provincies krijgen steeds meer eigen beleidsruimte en dus kan het heel goed mogelijk zijn dat de ene provincie andere prioriteiten stelt dan een naastgelegen provincie. Hoe groot dat probleem zal worden en hoe dat in de praktijk zal uitwerken is natuurlijk nog niet duidelijk. ♦

ADVERTENTIE

Wordt het gissen of GIS?

BORGMAN
Adviesbureau voor

BEHEER
bosbeheertechnieken
& bosexploitatie

Tel: 0570-530664
fax: 0570-530394
info@borgmanbeheer.nl

Bezoek onze site:
www.borgmanbeheer.nl